

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Tel. 827 42 02

Fax. 827 64 53

Warszawa, 4 października 2000 r.

34861

RPO/355228/2000/AR

Pan Poseł
Jan Maria ROKITA

Przewodniczący
Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Pośle,

od wiosny tego roku trwają prace nad nowelizacją ustawy o cudzoziemcach z 1997 r.

Do tej pory nie dane było mi zapoznać się z aktualnym tekstem proponowanych zmian mimo, że prace nad nowelizacją zakończyła już powołana w tym celu Podkomisja Sejmowa. Proponowana przez Rząd nowelizacja była bardzo obszerna i sprawia, że faktycznie będzie to nowa ustawa. W tej sytuacji można było oczekiwać, że uregulowane zostaną w niej te problemy, których istnienie Rzecznik Praw Obywatelskich wcześniej wielokrotnie sygnalizował Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji. Takim problemem jest między innymi sytuacja cudzoziemców przebywających w Polsce nielegalnie.

W myśl ustawy o cudzoziemcach, legalnie przebywa w Polsce tylko ten, kto ma ważny dokument podróży (paszport) i ważną wizę. Brak jest wiarygodnych informacji o tym, ile na terenie naszego kraju przebywa osób bez tych dokumentów.

Niepokoi mnie szczególnie sytuacja tych cudzoziemców, którzy w Polsce przebywają już wiele lat, pracują rzetelnie na utrzymanie swoje i rodziny, których dzieci chodzą do polskich szkół i władają lepiej polskim językiem niż ojczystym. Ujawnienie się tych osób w obecnym i proponowanym stanie prawnym musi skutkować wydaniem w stosunku do nich decyzji o wydaleniu i wpisaniem na listę osób których pobyt na terenie Polski jest niepożądany. Prawo polskie nie przewidziało żadnej możliwości zalegalizowania pobytu tych osób, które nie posiadają ważnego paszportu i tych, które często nie ze swojej winy stały się "nielegalnymi". W tej sytuacji milcząco przyzwala się na nie zalegalizowany pobyt cudzoziemców, z konieczności zasilających szarą strefę gospodarki, których wydalenie byłoby wprawdzie zgodne z prawem, ale sprzeciwiałoby się elementarnemu poczuciu przyzwoitości i sprawiedliwości.

Rygorystyczna ochrona przed niekontrolowanym napływem cudzoziemców nie może odbierać szansy na normalne życie tym, którzy po wielu latach pobytu w Polsce praktycznie już nie mają gdzie wrócić.

Niestety w projektowanej nowelizacji ustawy o cudzoziemcach nie skorzystano z szansy, jaką daje wprowadzenie nowego prawa, aby przeprowadzić bądź jakiś rodzaj jednorazowej amnestii dla "nielegalnych", bądź wprowadzić takie rozwiązania prawne które pozwalałyby na legalizację w indywidualnych przypadkach.

Koniecznym moim zdaniem jest zbadanie zgodności wszystkich obowiązujących i proponowanych w odniesieniu do cudzoziemców przepisów z zapisami Konstytucji. Art. 37 Konstytucji mówi:"1. Kto znajduje się pod władzą Rzeczypospolitej Polskiej, korzysta z wolności i praw zapewnionych w Konstytucji.

2. Wyjątki od tej zasady odnoszące się do cudzoziemców, określa ustawa."

W proponowanej nowelizacji podjęto próbę ograniczenia prawa cudzoziemców do sądu. Pozwalam sobie zauważyć, że z punktu widzenia art. 45 Konstytucji jakiegokolwiek ograniczenie podmiotowe prawa do sądu jest niekonstytucyjne. Przepis art. 45 ust. 1 jest ujęty uniwersalnie; "każdy" - a nie jak w wypadku praw, których ochrona konstytucyjna jest ograniczona do obywateli przez użycie słowa "obywatel". Ta konstytucyjna norma winna być bezwzględnie przestrzegana. Art. 37 ust. 2 pozwala ustawodawcy na swobodę kształtowania zakresu i treści prawa w odniesieniu do cudzoziemców tylko w sprawach nie ujętych uniwersalnie w samej Konstytucji. W tej sytuacji wyłączenie prawa do sądu np. w procedurach dotyczących rozpoznawania oczywiście bezzasadnych wniosków o nadanie statusu uchodźcy jest moim zdaniem sprzeczne z Konstytucją.

Szanowny Panie Pośle,

jak pisałem wcześniej nie znam aktualnej wersji nowelizacji, więc ograniczam się jedynie w swoich uwagach do spraw najbardziej zasadniczych. Mam jednak nadzieję, że w trakcie prac Podkomisji dokonano również zmian redakcyjnych w przedstawionym przez Rząd materiale; szczególnie ta ustawa powinna być napisana w sposób zrozumiały nie tylko dla osób które zajmują się jej stosowaniem, ale również dla tych, których bezpośrednio dotyczy, czyli cudzoziemców. Zawile konstrukcje dotyczące np. wiz będą w praktyce wymagały dodatkowych, pozaprawnych wykładni, aby mogły być jednolicie stosowane.

Ustawa o cudzoziemcach nowelizowana jest z jednej strony po to, aby sprostać wymaganiom dostosowania prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej, z drugiej zaś strony wraz z ustawą o obywatelstwie i ustawą o repatriacji dotyka najbardziej zasadniczych praw człowieka. Winna więc być szczególnie starannie skonstruowana i opracowana. Mam nadzieję, że jej ostateczny kształt, w wyniku prac legislacyjnych będzie odpowiadał jej randze.

Z wyrazami szacunku i poważania

/-/